

Шевчук Євген,
старший викладач кафедри менеджменту,
ДВНЗ «Кивський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
shevg_shevg@ukr.net

ПРОБЛЕМИ МІНОРИТАРНИХ АКЦІОНЕРІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

***Анотація.** Специфіка розвитку акціонерних товариств призводить до появи мажоритарних та міноритарних акціонерів. Міноритарні акціонери мають специфічними проблеми. Вирішення проблем міноритарних акціонерів сприятиме розвитку акціонерних товариств.*

***Ключові слова.** Акціонер, міноритарний акціонер, інтереси, акціонерне товариство.*

Акціонерні товариства розвиваються як форма організації бізнесу вже не одну сотню років. Але проблеми, які впливають з особливостей їх створення та функціонування постійно проявляються в тій чи іншій мірі в різних компаніях та набувають своїх специфічних рис в залежності від індивідуальних характеристик окремих товариств та особливостей їх законодавчого регулювання. Однією з актуальних проблем в цьому випадку виділяють проблему міноритарних акціонерів. Не стоять винятком в цьому і українські компанії.

Загалом всі акціонери, відповідно до українського законодавства мають такі основні можливості у реалізації власних акціонерів як [1]:

- ✓ отримання дивідендів;
- ✓ продаж власних акцій;
- ✓ участь в управлінні.

В переважній більшості акціонерних товариств чисто об'єктивно утворюються групи мажоритарних та міноритарних акціонерів. В даному випадку останні мають менше можливостей та шляхів реалізації власних інтересів. Загалом до можливостей мажоритарних акціонерів яких не мають міноритарні акціонери можна віднести наступні:

- ✓ більший інструментарій впливу, що передбачений законодавством на акціонерне товариство;

✓ реальна власна участь або своїх представників в різних органах управління, що приймають основні рішення, пов'язані з поточним управлінням компанією;

✓ більші можливості щодо формуванню змісту та затвердженню внутрішніх нормативних документів товариства, які регламентують всі внутрішні процеси по управлінню організацією;

✓ можливості отримувати вигоду від діяльності товариства, що законодавчо не передбачена або прямо заборонена;

✓ зазвичай мажоритарні акціонери мають більше наявних ресурсів, що вони можуть використовувати для захисту власних інтересів;

✓ більший досвід, знання, обсяг інформації, якими вони володіють і які можуть використовувати;

✓ небажання мажоритарних акціонерів втрачати повний контроль над акціонерним товариством та намагання його концентрації;

✓ перешкоджання міноритарним акціонерам у задоволенні їх інтересів, що в свою чергу могло зменшити можливості мажоритарних акціонерів.

Зазначений перелік створює перший блок проблем міноритарних акціонерів. Але вітчизняна специфіка вносить додатковий суттєвий негативний вплив на реалізацію інтересів їх акціонерів. Розглядаючи особливості середовища діяльності українських акціонерних товариств, необхідно відмітити наступні проблеми, які характерні для вітчизняної практики корпоративного управління:

✓ на відміну від розвинених ринків де міноритарні акціонери являють собою інвесторів, що вкладали власні кошти, для майбутніх прибутків, українські міноритарні акціонери в переважній більшості з'явилися шляхом ваучерної приватизації, де люди переважно досить випадково і нічого не вкладаючи стали акціонерами;

✓ виходячи з цього можна говорити про апатичність щодо прийняття участі в управлінні акціонерними товариствами з боку таких акціонерів і мала цікавість з їх боку роботою таких компаній;

✓ малий досвід у створенні та управлінні роботою акціонерних товариств, що перешкоджає ефективному корпоративному управлінні;

✓ нерозвинений та дуже малий фондовий ринок, який не дозволяє акціонерам продавати належні їм акції, оскільки більшість з них не торгуються на відкритому ринку, а обсяг торгів незначний;

- ✓ вивід капіталу з акціонерних товариств мажоритарними акціонерами не через дивіденди, а іншими непрозорими схемами;
- ✓ обмеженість міноритарних акціонерів на участь в управлінні акціонерними товариствами;
- ✓ високі витрати на участь в діяльності акціонерного товариства в порівнянні з вартістю частки акцій, якою володіють міноритарні акціонери;
- ✓ нерозвинений інструментарій захисту міноритарних акціонерів, який передбачений законодавством;
- ✓ складні інструменти та високі витрати на захист власних інтересів для міноритарних акціонерів;
- ✓ слабка судова захищеність та корупційний характер української судової системи, що перешкоджає захисту законних інтересів акціонерів;
- ✓ великі часові витрати на участь в роботі акціонерного товариства, особливо коли воно знаходиться в іншому місці на відміну від місця проживання міноритарного акціонера;
- ✓ відсутність достатніх ресурсів у акціонерних товариств на викуп акцій у міноритарних акціонерів.

Окремим блоком проблем для міноритарних акціонерів, пов'язаних з особливостями їх утворення, побудови та взаємодії є наступні:

- ✓ розрізненість міноритарних акціонерів та їх велика кількість ускладнює відстоювання власних позицій;
- ✓ важкість у комунікації між міноритарними акціонерами, які фактично можуть зустрічатися один раз на рік, та потім підтримка зв'язків протягом року;
- ✓ важкість у знаходженні один одного міноритарними акціонерами, оскільки реєстр акціонерів є закритим та отримання до нього доступу є ускладненим;
- ✓ наявність системи різних інтересів, що заважатимуть знаходженню консенсусу думок.

До негативних проявів проблем міноритарних акціонерів для акціонерних товариств можна віднести:

- ✓ поява та збільшення кількості конфліктів в межах товариства, що створює негативне тло в діяльності компанії [2];
- ✓ винесення конфліктів на зовні та їх судовий розгляд, який по суті призводить до певного блокування у роботі товариства;
- ✓ зниження оцінки якості корпоративного управління, що також негативно відображається на ринковій вартості компаній;
- ✓ збільшення ризиків у діяльності товариств призводить до збільшенні вартості ресурсів, що залучатимуться.

Серед можливих шляхів вирішення проблем міноритарних акціонерів можна запропонувати наступні:

- ✓ забезпечення розвитку корпоративного законодавства в напрямку вирішення проблем міноритарних акціонерів;
- ✓ обов'язкове залучення незалежних директорів в органи управління акціонерним товариством та розширення їхнього впливу на процеси управління;
- ✓ розробка та запровадження в компаніях кодексів корпоративної поведінки, відповідно до найкращих світових прикладів [3];
- ✓ розвиток посади корпоративного секретаря, та розширення його можливостей по взаємодії з міноритарними акціонерами;
- ✓ розробка та використання положення про захист міноритарних акціонерів;

В результаті цих та інших заходів, щодо вирішення проблем міноритарних акціонерів акціонерні товариства можуть отримати такі позитивні для його розвитку результати:

- ✓ вдосконалення корпоративного управління та підвищення ефективності діяльності самого товариства;
- ✓ забезпечення рівноправ'я акціонерів та підвищення рівня захищеності їх інтересів, що повинно підвищити зацікавленість потенційних інвесторів в товаристві [4];
- ✓ збільшення можливих джерел залучення ресурсів, в т.ч. і вихід на закордонні ринки;
- ✓ зниженні вартості ресурсів, що залучає компанія;
- ✓ попередження конфліктних ситуацій та судових позовів й витрат пов'язаних з ними;
- ✓ формування іміджу підприємства та його гарної репутації;
- ✓ можливість використання специфічного досвіду, знань міноритарних акціонерів, які можна ефективно використати в управлінні товариством.

Підсумовуючи все вище викладене можна зробити наступні висновки:

1. Наявність широкого кола проблем міноритарних акціонерів, які впливають зі специфіки самих акціонерних товариств та специфіки діяльності в окремих країнах;
2. Ігнорування міноритарних акціонерів, свідчить про недоліки в побудові системи корпоративного управління;
3. Не використання можливостей, що впливають з ефективної роботи з міноритарними акціонерами негативним чином відбуваються на діяльності акціонерних товариств;
4. Акціонерні товариства, в залежності від специфіки власного створення та функціонування повинні розробляти конкретні

інструменти, щодо захисту інтересів мінори тарних акціонерів та закріпленні їх в конкретних внутрішніх нормативних документах;

5. Взаємодія з міноритарними акціонерами може дати додатковий сенергійний ефект в розвитку акціонерних товариств.

Список використаних джерел:

1. Закон України Про акціонерні товариства Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2008, № 50-51, ст.384;

2. Організаційне забезпечення запобігання виникненню корпоративних конфліктів в акціонерних товариствах / Е. О. Юрій, М. В. Карвацький // Науковий вісник [Буковинського державного фінансово-економічного університету]. Економічні науки. — 2014. — Вип. 27. — С. 207-213;

3. Іоргачова М. І. Кодекси корпоративного управління – напрямок розвитку корпоративних відносин України / М. І. Іоргачова // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2011. — Вип. 41(2). — С. 193-201;

4. Нусінова О. В. Дослідження принципів корпоративного управління / О. В. Нусінова // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. — 2014. — Вип. 1. — С. 218-223.

Shevchuk Ievgen,

Senior Lecturer of the Management Department, Kyiv National
Economic University named after Vadym Hetman,

shevg_shevg@ukr.net

PROBLEMS OF MINORITY SHAREHOLDERS AND THE WAYS OF THEIR SOLUTIONS FOR DEVELOPMENT OF UKRAINIAN JOINT STOCK COMPANIES

Anotaition. The specifics of the development of joint stock companies lead to the emergence of majority and minority shareholders. Minority shareholders have specific problems. Solving the problems of minority shareholders will promote the development of joint stock companies.

Key words. Shareholder, minority shareholder, interests, joint-stock company.